

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

НІКОЛЬЧУК Юлія¹, ЛОПАТОВСЬКА Оксана²

¹ Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

<https://orcid.org/0000-0001-7466-2558>

e-mail: y.nikolchuk@xktei.km.ua

² Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

<https://orcid.org/0000-0002-9301-3833>

e-mail: o.lopatovska@xktei.km.ua

Стаття присвячена визначенню особливостей аналізу фінансового стану підприємств, що працюють в умовах війни. Актуальність дослідження зумовлена воєнним станом, який спричинив фінансову кризу для більшості підприємств України. За допомогою фінансового аналізу аналітики мають можливість вдосконалювати фінансовий стан підприємства не тільки з метою виживання, але й з метою розвитку в умовах війни.

Повномасштабна агресія росії проти України спричинила втрату ринків збуту продукції, товарів, робіт, послуг, зниження внутрішнього попиту через величезну кількість вимушених мігрантів та переміщених осіб, відтік фахівців, порушення логістики та ланцюгів постачання, знищення приміщень (виробничих і складських), обладнання, транспортних засобів і т.д. Не зважаючи на це, близько 70% вітчизняних продовжили працювати і в умовах війни, при цьому сотні підприємств зафіксували початок своєї роботи саме в часи повномасштабної російської агресії.

Авторами досліджено традиційні методи аналізу фінансового стану як важливої складової в процесі управління підприємством. Узагальнено основні критерії, які застосовуються для характеристики фінансового стану. Розглянуто показники майнового стану, фінансової стійкості, ліквідності, ділової активності, рентабельності, які використовуються для оцінки фінансового стану підприємств, що стикаються з новими викликами сьогодення. У статті відображено особливості трактування та відповідності нормативам показників фінансової стійкості, фінансових результатів, рентабельності в умовах воєнного стану.

Практичне значення наукового дослідження полягає в можливості його використання підприємствами України, що продовжують свою діяльність в умовах війни.

Ключові слова: фінансовий аналіз, фінансовий стан, майновий стан, ліквідність, фінансова стійкість, рентабельність, воєнний стан.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2024-14-31>

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Основною умовою забезпечення підвищення ефективності діяльності та фінансової стабільності будь-якого підприємства є якісна та своєчасна діагностика його фінансового стану. Саме тому в сучасних умовах фінансовий аналіз являється одним з основних інструментів управління фінансовою діяльністю будь-якого підприємства.

Безумовно, діяльність будь-якого підприємства в умовах війни повинна бути виваженою і враховувати численну кількість ризиків та непередбачуваних обставин. Фінансовий аналіз підприємства повинен будуватися на можливості формування «фінансових подушок безпеки», які дозволять швидко реагувати на непередбачувані ситуації, зокрема на можливу втрату майна, трудових та матеріальних ресурсів, на пошук альтернативних варіантів заробітку та можливість кооперації з іншими учасниками ринку. Війна дозволила активувати абсолютно нові види діяльності, які дозволяють багатьом підприємствам не тільки вижити, але й закріпитися на ринку, а в майбутньому завоювати лідерські позиції. Саме тому ті підприємства, які в умовах війни постійно слідкують за зовнішніми викликами і відповідно до них налаштовують операційну діяльність, мають змогу вижити. Відповідно до цілей роботи підприємства будується і його фінансова система, що визначає актуальність дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Вагомий внесок у розробку теоретичних, методологічних та практичних аспектів аналізу фінансового стану вітчизняного підприємства здійснили такі науковці-економісти, як Гавриленко Ю., Готра В., Гузь М., Денисенко М., Захарова Н., Костенко Ю., Короленко О., Ковтуненко Ю., Куцай Н., Мельничук Н., Непочатенко О., Свідерська І., Чепка В., Яцух О. та ін. Разом з тим, незважаючи на значні наукові напрацювання, ряд важливих проблем організації та методики фінансового аналізу підприємств вимагають подальших досліджень, глибокого вивчення і формування нових підходів та напрямів удосконалення в умовах війни.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета дослідження – розглянути особливості фінансового аналізу підприємств, що працюють в умовах воєнного стану.

Для досягнення мети в ході дослідження необхідно виконати наступні завдання: дослідити наукову літературу з особливостей фінансового аналізу підприємства; визначити особливості побудови фінансів підприємства в умовах війни; узагальнити інформацію щодо ключових фінансових показників; запропонувати напрями розвитку фінансів підприємств з врахуванням ключових показників фінансової стійкості: платоспроможності, фінансового стану, ділової активності та рентабельності.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Фінансовий стан підприємств – поняття багатогранне, комплексне і достатньо неоднозначне. Він являє собою складну, інтегровану за багатьма показниками характеристику діяльності підприємства в певному періоді, що відображає рівень його фінансової конкурентоспроможності, ступінь забезпеченості підприємства власними та залученими фінансовими ресурсами, ступінь їх співвідношення між собою та раціональності розміщення, забезпеченості власними оборотними коштами для своєчасного проведення грошових розрахунків за зобов'язаннями та здійснення ефективної господарської діяльності в майбутньому.

Аналіз фінансового стану підприємства являє собою комплексне дослідження всіх сторін його фінансової діяльності з використанням відповідних джерел інформації, вивчення та вимірювання впливу факторів, причин і резервів, оцінка роботи та порівняння її результатів з витратами, узагальнення результатів оцінювання і розробка необхідних заходів, спрямованих на подолання недоліків.

На сьогодні за сучасних умов аналіз фінансового стану став одним з основних інструментів управління фінансовою діяльністю будь-якого підприємства. В процесі дослідження аналізу фінансового стану вважаємо за доцільне детальніше зупинитися на трактуванні самого терміну «фінансовий аналіз».

Отже, фінансовий аналіз являється окремим компонентом аналізу господарської діяльності підприємства в цілому, що включає в себе два взаємопов'язаних розділи: фінансовий та управлінський аналізи. Такий розподіл є досить умовним і пов'язаний з поділом бухгалтерського обліку на фінансовий та управлінський (рис. 1).

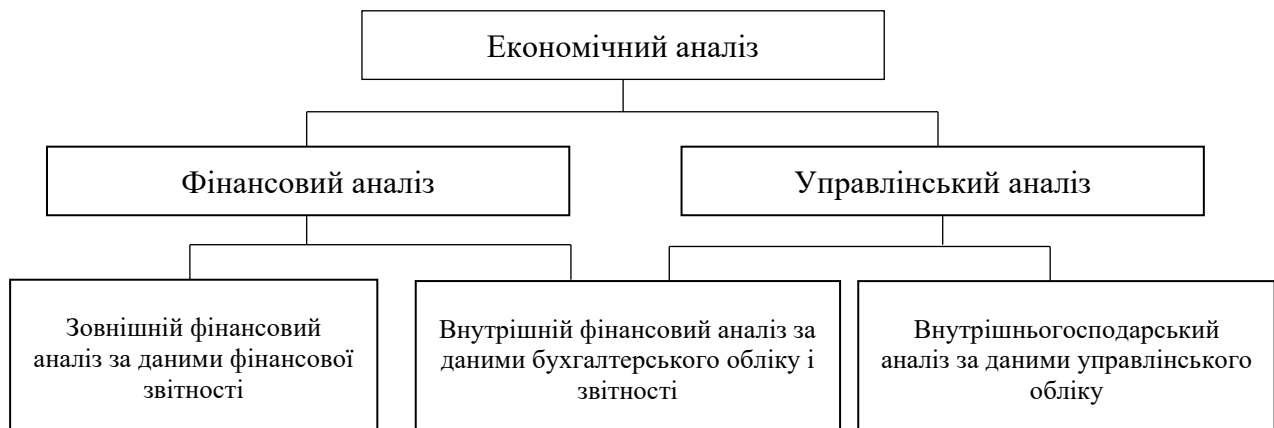

Рис. 1. Фінансовий аналіз в загальносистемному економічному аналізі

Джерело: сформовано на основі [8]

Метою фінансового аналізу є отримання інформації, що дає об'єктивну й точну картину фінансового стану підприємства, його прибутку або збитку, змін у структурі активів і пасивів, у розрахунках із дебіторами і кредиторами та формуванні його капіталу [8].

Фінансовий аналіз є основою для управління фінансами підприємства. В узагальненому вигляді він включає в себе три головні елементи:

- 1) оцінка фінансових потреб підприємства;
- 2) розподіл потоків грошових коштів залежно від конкретних планів підприємства, визначення додаткових обсягів залучення фінансових ресурсів та каналів їх одержання – кредити, пошук внутрішніх резервів, додатковий випуск акцій, облігацій;

3) забезпечення системи фінансової звітності, яка б об'єктивно відображала процеси та забезпечувала контроль за фінансовим станом підприємства [1].

Особливостями фінансового аналізу є [4]:

- пріоритетність оцінок платоспроможності, фінансової стійкості і рентабельності;
- інформаційне забезпечення тактичних і стратегічних рішень;
- домінанта грошового виміру в системі критеріїв;
- високий рівень достовірності і можливості верифікації результатів аналізу.

Розглядаючи об'єкт та предмет фінансового аналізу, науковцями пропонуються «вузьке» та «широке» їхнє визначення (рис. 2).

Суб'єктами фінансового аналізу є аналітики, які зацікавлені в оцінці діяльності підприємства з будь-яких причин: власники та уповноважені ними органи; персонал та функціональні служби підприємства; зовнішні учасники, що забезпечують і спрямовують діяльність підприємства; спеціальні інформаційні служби [4].

Рис. 2. Предмет та суб'єкт фінансового аналізу

Джерело: сформовано на основі [7]

Отже, сутність фінансового аналізу характеризується такими комплексними складовими:

- функція управління, завдяки якій оцінюється конкурентоспроможність суб'єктів господарювання (підприємств, організацій, банківських установ, страхових компаній та інших юридичних осіб);
- інформаційна система, що виконує функції накопичення, опрацювання, трансформації та використання інформації фінансового характеру з метою забезпечення життєдіяльності суб'єкта господарювання в умовах ринкової конкуренції;
- метод дослідження, а саме оцінювання і прогнозування фінансового стану, виявлення можливостей підвищення ефективності функціонування підприємства за допомогою раціональної фінансової політики [12].

За допомогою фінансового аналізу можна забезпечити:

- оцінку рівня ефективності діяльності господарюючих систем та виявлення факторів і причин досягнення існуючого стану;

- визначення тенденцій розвитку підприємства за показниками його фінансового стану;
- розробку сценаріїв розвитку економічної діяльності суб'єктів господарювання: накопичення, трансформацію та ефективне використання інформаційної бази фінансового характеру;
- визначення рівня кредитоспроможності підприємства як позичальника фінансових ресурсів для здійснення господарської діяльності;
- якісне планування, прогнозування, бюджетування;
- визначення потреби та ефективне розміщення фінансових ресурсів;
- ефективне формування і використання потоків грошових коштів;
- створення рейтингових систем оцінки фінансового стану господарюючих систем;
- своєчасне вживання заходів, спрямованих на підвищення платоспроможності, фінансової стійкості та прибутковості підприємств;
- визначення резервів поліпшення фінансового стану господарюючих систем;
- обґрунтування політики розподілу і використання прибутку для потреб господарюючих систем та їх власників;
- оцінку рівня підприємницького ризику щодо можливості погашення зобов'язань, здатності до нарощування чистих активів, залучення інвестицій і прийняття управлінських рішень [13].

Змістом фінансового аналізу є оцінка і прогнозування фінансового стану суб'єкта господарювання за даними бухгалтерської звітності й обліку. Це зокрема:

- 1) розробка системи показників для оцінки фінансового стану підприємства та його структурних підрозділів та безпосередньо її об'єктивне проведення;
- 2) визначення впливу факторів та виявлення відхилення за показниками;
- 3) прогнозування фінансового стану підприємства;
- 4) виявлення резервів поліпшення фінансового стану підприємства;
- 5) обґрунтування і підготовка управлінських рішень щодо поліпшення фінансового стану підприємства [1].

Проаналізувавши вищезазначені визначення, можна дійти висновку, що фінансовий стан підприємств є поняттям багатограним, комплексним і достатньо неоднозначним. На нашу думку, авторами найбільш точного визначення фінансового стану підприємства є Л. В. Івченко і О. Є. Федорченко. В їхньому трактуванні фінансовий стан підприємства – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика діяльності підприємства в певному періоді, що відображає рівень його фінансової конкурентоспроможності, ступінь забезпеченості підприємства власними та залученими фінансовими ресурсами, ступінь їх співвідношення між собою та раціональності розміщення, забезпеченості власними оборотними коштами для своєчасного проведення грошових розрахунків за зобов'язаннями та здійснення ефективної господарської діяльності в майбутньому [14].

В свою чергу «компонентний» підхід до трактування фінансового стану підприємства пропонують О. О. Непочатенко та Н. Ю. Мельничук. На їхню думку фінансовий стан підприємства – сукупність його підсистем, що відображають тенденції змін структури активів і пасивів, обумовлених використанням капіталу та впливом внутрішнього і зовнішнього середовища функціонування підприємства (рис. 3).

Таким чином, аналіз фінансового стану – невід'ємна частина фінансового аналізу господарської діяльності підприємства, без якого неможливе раціональне ведення господарства будь-якого суб'єкта господарювання.

Предметом оцінки фінансового стану підприємства виступають результати його виробничо-господарської та фінансової діяльності, що складаються під впливом об'єктивних і суб'єктивних чинників та які отримали відображення у системі економічної інформації.

Головною метою аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання являється об'єктивне і комплексне їхнє оцінювання, виявлення реальних можливостей підвищення ефективності формування і використання фінансових та інших видів ресурсів [5].

До основних завдань аналізу фінансового стану підприємства можна віднести наступні:

- оцінка формування та використання фінансових ресурсів підприємства, враховуючи найбільш повну інформацію про виробничу, маркетингову, комерційну сфери діяльності підприємства;
- порівняльний аналіз планових і фактичних показників формування та використання фінансових ресурсів підприємства;

- прогнозування фінансових показників підприємства;
- розробка комплексу рекомендацій щодо нарощування фінансових результатів та покращення фінансового стану підприємства [13].

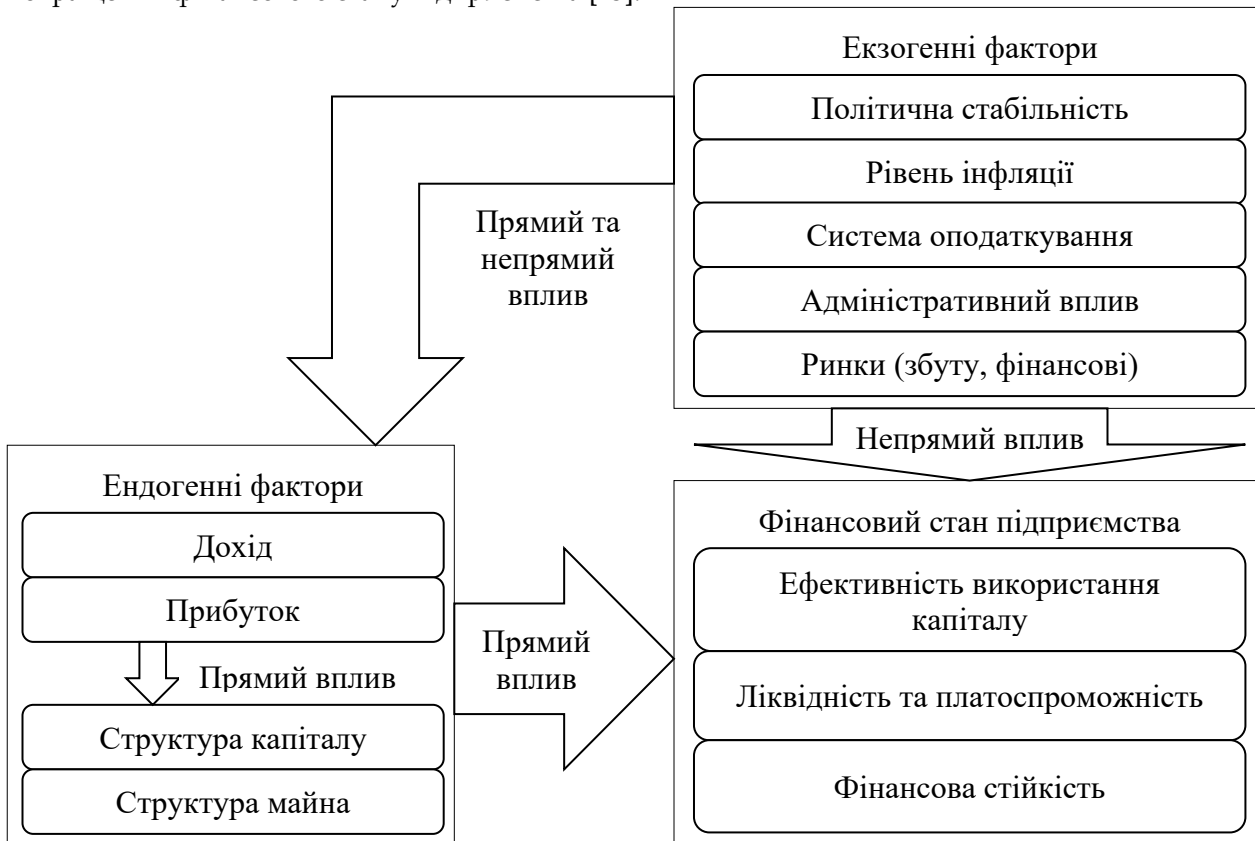

Рис. 3. Фінансовий стан як система взаємопов'язаних елементів

Джерело: сформовано на основі [7]

Аналіз фінансового стану підприємства проводиться у системі досліджень об'єктів їх діяльності за такими векторами:

- активи → зобов'язання → власний капітал;
- доходи → витрати → фінансовий результат [4].

Аналіз фінансового стану підприємства показує, за якими конкретними напрямками потрібно проводити аналітичну роботу, дає можливість виявити найважливіші аспекти та найслабкіші позиції у фінансовому стані певного підприємства. Результати фінансового аналізу дають відповіді на запитання, які найважливіші засоби слід застосовувати для поліпшення фінансового стану конкретного підприємства в конкретний період його діяльності.

На практиці використовують різні види аналізу й різний набір показників фінансових коефіцієнтів, вибір яких залежить від мети аналізу фінансової звітності та вимог зацікавлених у його результатах користувачів:

- 1) абсолютні показники, що дають змогу зробити висновки про джерела залучення коштів, напрямки їх вкладення, джерела надходження грошових коштів, величину отриманого прибутку, систему розподілу дивідендів;
- 2) порівняльні процентні показники для читання фінансової звітності та виявлення відхилень за її важливими статтями;
- 3) аналіз горизонтальних процентних змін, що характеризують зміну окремих статей фінансової звітності за рік або ряд років (наприклад, чистих продажів, собівартості реалізованої продукції, валового прибутку, чистого прибутку, виробничих витрат тощо);
- 4) аналіз вертикальних процентних змін, що передбачає співвідношення показників різних статей до одної вибраної статті (наприклад, частка у відсотках від обсягу продажів: собівартості реалізованої продукції, валового прибутку, виробничих витрат, доходу від основної діяльності, чистого доходу);

5) аналіз тенденцій (трендовий аналіз), що характеризує зміну показників діяльності фірми протягом ряду років порівняно з базовим показником, який дорівнює 100. Метою аналізу є оцінка роботи фінансових менеджерів у минулому періоді та визначення перспектив їх поведінки;

6) порівняльний аналіз із метою зіставлення окремих показників діяльності своєї фірми з показниками фірм-конкурентів однієї галузі та приблизно однаковими доходами (з урахуванням різних методів ведення звітності). Цей аналіз дає змогу виявити стратегію конкурентів і перспективи їх розвитку;

7) порівняння зі середньогалузевими показниками, що відображають стійкість фірми на ринку. Його здійснюють із допомогою загальних змін стану господарської кон'юнктури у даній галузі й економіці країни в цілому, а саме рівня цін, динаміки процентної ставки, рівня забезпечення сировиною і матеріалами;

8) аналіз показників шляхом використання фінансових коефіцієнтів, розрахунок яких ґрунтований на відповідних співвідношеннях між окремими статтями звітності. Значення таких коефіцієнтів визначене можливістю зіставлення отриманих результатів із загальноприйнятими стандартними нормами – усередненими галузевими коефіцієнтами, а також прийнятими в країні або окремій фірмі показниками аналізу фінансової звітності [7].

Аналіз фінансового стану підприємства традиційно в умовах звичайної діяльності, відбувається за допомогою аналізу:

- 1) майнового стану;
- 2) фінансової стійкості;
- 3) ліквідності та платоспроможності;
- 4) ділової активності;
- 5) фінансових результатів та рентабельності [6].

Загальна модель фінансового аналізу підприємства має вигляд групи вузько спрямованих аналітичних завдань, які необхідно розв'язати для отримання необхідної аналітичної інформації (рис. 4).

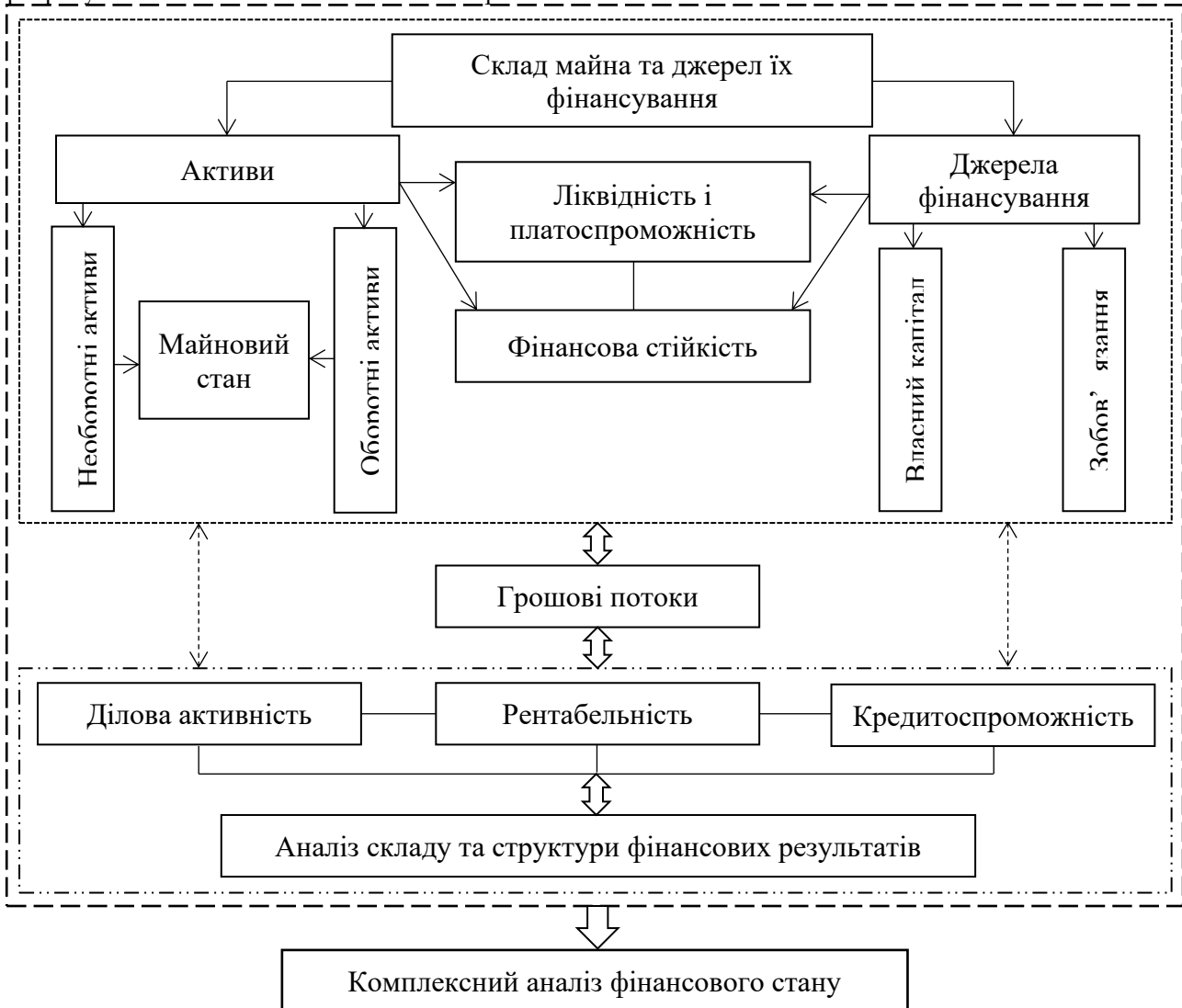
В умовах воєнного стану аналіз фінансових результатів набуває значно більшої актуальності, оскільки наявність прибутку надає можливість підприємствам сплачувати податок на прибуток, який розглядається як одне із ключових надходжень до Держбюджету України. Але більш важливими є показники рентабельності, адже вони дозволяють визначати ефективність авансування коштів у підприємство та безпосередню раціональність їхнього використання. До цієї групи показників відносяться коефіцієнти рентабельності: активів, власного капіталу, сукупного капіталу, продукції; валова, операційна та чиста рентабельність продажу та інші види рентабельності. Коефіцієнти рентабельності в складних умовах, з якими стикнулись підприємства у 2022 р., є одними з найголовніших показників на які є необхідність орієнтуватися при здійсненні діяльності за умови збереження співробітників та оптимального рівня платоспроможності. Також, допустимим є і праця на межі беззбитковості для підприємств, що витрачають свої прибутки на підтримку фронту.

Отже, в процесі дослідження нами виділено наступні особливості щодо фінансового аналізу підприємств в умовах війни:

1. В умовах воєнного стану багато підприємств зустрілися із проблемами ліквідності. На початку війни чимало керівників підприємств вилучили кошти із обороту з метою їх збереження. Як результат – практично кожне підприємство погіршило показники ліквідності, а період погашення короткострокової кредиторської заборгованості суттєво зріс. Практика показала, що в умовах війни населення, що не отримує належного фінансування, переміщується в інші регіони та країни, що дозволяє отримати нові джерела фінансових надходжень. В умовах, коли відбувається серйозний відтік кадрів, керівники підприємств зрозуміли, що утримати працівників на місцях можливо виключно за рахунок своєчасної оплати праці та демонстрації власної стійкої позиції на ринку та платоспроможності.

2. Кожне підприємство, що працює в умовах війни зіткнулося із проблемою неможливості використання залучених коштів. Практика показала, що постачальники продукції готові працювати із покупцями тільки на умовах повного розрахунку за поставлений товар. Для того, щоб вижити на ринку, численна кількість компаній були вимушені терміново розрахуватися за заборгованістю і забезпечувати наступні поставки товарів та ресурсів за рахунок власних джерел. Таким чином, в умовах воєнного стану більшість компаній відмовилися від залученого капіталу і перейшли на самофінансування. Однак, варто зазначити, що не кожне підприємство має достатньо власних фінансових ресурсів, щоб відмовитися від використання залученого капіталу. Таким

чином, показники фінансового стану в умовах війни для багатьох підприємств стають вищими нормативних, а структура капіталу характеризується практичною відсутністю заборгованості за розрахунками з постачальниками та за заробітною платою.

----- Аналіз здійснюється за даними Балансу (Звіту про фінансовий стан)

..... Аналіз здійснюється за даними Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)

Рис. 4. Загальна модель фінансового аналізу

Джерело: сформовано на основі [14]

3. Необхідно зазначити, що всі підприємства на початку війни зменшили оборотність. Основною характеристикою оборотності підприємств в умовах війни є нестабільність показника оборотності – він може коливатися в залежності від активності воєнних дій в тому чи іншому регіоні. Варто зазначити, що тільки ті підприємства, які утримуються на плаву в умовах кризової ситуації під час різкого зменшення обсягів продажу, і намагаються побудувати власний бізнес відповідно до зміни попиту на продукцію, мають змогу стрімко підняти обсяги збуту, зайнявши місця конкурентів, що закрилися або зупинили свою діяльність через війну. Підтримка показника оборотності на нормальному або прийнятному для підприємства рівні можлива тільки за умови організації гнучких каналів збуту.

4. Рентабельність є ключовим показником, на який потрібно опиратися при побудові фінансової моделі в умовах воєнного стану. Багато підприємств розуміють, що зупинка діяльності спричинить втрату ринку, який завойовувався впродовж багатьох років. Така ситуація для бізнесу є неприпустимою, а тому численна його кількість вирішили працювати тільки для забезпечення життєдіяльності підприємства. Життєдіяльність бізнесу в умовах війни передбачає можливість

утримання штату та забезпечення платоспроможності за податками та постачальниками. Досить часто керівники підприємства відмовляються від прибутку на користь допомоги армії, а тому працюють практично на межі беззбитковості. Робота на межі рентабельності є прийнятною в умовах війни за умови збереження штату та забезпечення належного обсягу збуту для покриття обов'язкових зобов'язань.

Отже, узагальнимо особливості трактування показників фінансового стану підприємства в умовах воєнного стану в таблиці 1.

Таблиця 1.

Особливості трактування показників фінансового аналізу в умовах воєнного стану

№ з/п	Показник	Нормативне значення	Нормативне значення в умовах війни
1	Коефіцієнт покриття	> 1	>1
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	>0,7	>1
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2	>0,7
4	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	> 0,5	>0,8
5	Оборотність активів	Відсутнє, позитивною є зростання показника в динаміці.	Відсутнє, позитивною є не суттєве зменшення показника оборотності.
6	Оборотність запасів	Відсутнє, позитивною є зростання показника в динаміці.	Відсутнє, позитивним є суттєве зростання показника в порівнянні із довоєнним періодом.
7	Рентабельність продукції	Відсутнє, чим вище значення – тим краще.	Допускається робота на межі нульової рентабельності.

Джерело: сформовано на основі [6]

Основна мета фінансового аналізу підприємства в умовах війни – забезпечення фінансової можливості його розвитку в непередбачуваних умовах.

Кожне підприємство, яке працює в умовах воєнних дій, стикається з ситуацією, коли необхідно коригувати бізнес-моделі для того, щоб продовжити функціонування на ринку. Основними завданнями при цьому є організація безпеки для персоналу та клієнтів, збереження кадрів та забезпечення платоспроможності перед постачальниками.

В умовах неможливості використання зовнішніх фінансових ресурсів, фінансова стійкість та ліквідність підприємств суттєво зростає, оскільки вони вимушені працювати за рахунок власних коштів. В свою чергу, ті підприємства які не мають власних ресурсів, не зможуть функціонувати на ринку, що не передбачає товарних чи фінансових доступних кредитів. Така ситуація спричиняє зміну підходів до забезпечення платоспроможності таким чином, щоб за рахунок вільних готівкових коштів підприємство могло терміново погасити заборгованість, а також здійснювати оперативні інвестиції в розвиток. Таким чином, вимоги до платоспроможності підприємства зростають. В свою чергу, вимоги до рентабельності та оборотності знижується, оскільки в умовах війни вважається, що підприємство може працювати на межі збитку і навіть з незначним збитком, якщо воно не скорочує чисельність працівників і залишається платоспроможним.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Під фінансовим станом підприємства розуміється його здатність фінансувати свою діяльність. Він характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, що необхідні для нормального функціонування підприємства, доцільним їх розміщенням і ефективним використанням, фінансовими взаємовідносинами з іншими суб'єктами господарювання. Фінансовий стан – найважливіша характеристика економічної діяльності підприємства, оскільки визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал у діловому співробітництві, оцінює ступінь гарантованості економічних інтересів самого підприємства та його партнерів із фінансових та інших відносин. Оцінка фінансового стану зазвичай і в складних умовах війни відбувається за допомогою аналізу показників майнового стану, фінансової стійкості, ліквідності, ділової активності, рентабельності, які мають враховувати особливості становища та умов діяльності підприємства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бегун С.І. Факторний аналіз фінансових результатів діяльності підприємства: статистична оцінка. Економічний часопис СНУ імені Лесі Українки. 2020, № 3 (23). С. 168-176. DOI: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2020-03-168-176>
2. Готра В. В., Ріпич В. В., Дячок А. В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. Економіка і суспільство. 2017. № 8. С. 219-223.
3. Денисенко М.П., Зазимко О.В. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств. Агросвіт. 2015, № 10. С. 52-58. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/10_2015/10.pdf
4. Кальна Т.А. Прийоми фінансового аналізу: переваги та недоліки. Економічний аналіз. 2014, Т. 15(2). С. 13-18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2014_15%282%29_4
5. Ковтуненко Ю.В. Методичні основи аналізу фінансового стану промислового підприємства. Економіка. Фінанси. Право. 2016. № 8/2. С. 40-41.
6. Костенко Ю., Короленко О., Гузь М. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2022. №43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-77>
7. Куцай Н.С., Демчук В.О. Сутність, задачі та етапи управління фінансовим станом підприємства. MODERN ECONOMICS. 2021. №25. С.92-97. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V25\(2021\)-14](https://doi.org/10.31521/modecon.V25(2021)-14)
8. Непочатенко О.О., Мельничук Н.Ю. Фінанси підприємств: підручник. Київ: ЦУЛ, 2013. 504 с.
9. Присяжна Л. Держава надаватиме пільгові кредити бізнесу, який через війну втратив свої виробничі потужності. URL: https://biz.ligazakon.net/news/214681_derzhava-nadavatime-plgov-krediti-bznesu-yakiy-cherez-viynu-vtrativ-svo-virobnich-potuzhnost
10. Слуцкий Б. У Мінфіні розповіли, що відбувається з кредитуванням бізнесу під час війни. URL: <https://www.unian.ua/war/v-rossii-nachali-soobshchat-o-pervyh-pogibshih-v-ukraine-iz-chislanedavno-mobilizovannyh-12007674.html>
11. Сорока Й.Й. Зарубіжний досвід оцінювання фінансового стану підприємств в сучасних умовах господарювання. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. 2015. Вип. 2. С. 363-367. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuec_2015_2_63
12. Стащук О., Жигар Н. Формування та використання прибутку суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану. Економічний часопис ВНУ імені Лесі Українки. 2022, № 3 (31), С. 12-17. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-03-12-17>
13. Чепка В., Свідерська І., Гавриленко Ю. Фінансовий стан підприємства: теоретичні основи. Інвестиції: практика та досвід. 2020, № 19-20. С. 96-102.
14. Яцух О.О., Захарова Н.Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2018, № 3. С. 173-180.

REFERENCES:

1. Begun, S. I. (2020). Faktornyi analiz finansovykh rezultativ diialnosti pidpriumstva: statystychna otsinka. [Factor analysis of financial results of enterprise activity: statistical estimation]. Ekonomichnyi chasopys SNU imeni Lesi Ukrainky - Economic Journal of Lesya Ukrainka EENU, № 3 (23). pp. 168-176. DOI: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2020-03-168-176>
2. Hotra, V. V. & Ripych, V. V. & Diachok, A. V. (2017). Diahnostyka finansovoho stanu pidpriumstva ta shliakhy yoho pokrashchennia. [Diagnostics of the financial condition of the enterprise and ways to improve it]. Ekonomika i suspilstvo - Economy and society, № 8. pp. 219-223. [in Ukrainian].
3. Denysenko, M. P. & Zazymko, O. V. (2015). Osnovni aspekty otsinky finansovoho stanu pidpriumstv. [The main aspects of assessing the financial condition of enterprises]. Ahrosvit - Agrosvit, № 10. pp. 52-58. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/10_2015/10.pdf
4. Kalna, T. A. (2014). Priyomy finansovoho analizu: perevahy ta nedoliky. [Financial analysis techniques: advantages and disadvantages]. Ekonomichnyi analiz - Economic analysis, Vol. 15(2). pp. 13-18. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2014_15%282%29_4
5. Kovtunencko, Yu. V. (2016). Metodychni osnovy analizu finansovoho stanu promyslovoho pidpriumstva. [Methodical bases of analysis of financial condition of industrial enterprise]. Ekonomika. Finansy. Pravo. - Economics. Finance. Law, № 8/2. pp. 40-41. [in Ukrainian].
6. Kostenko, Yu. & Korolenko, O. & Huz, M. (2022)/ Analiz finansovoi stiikosti pidpriumstva v umovakh voiennoho stanu. [Analysis of financial stability of the enterprise under martial law]. Ekonomika ta suspilstvo - Economy and society, № 43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-77>
7. Kutsai, N. S. & Demchuk, V. O. (2021). Sutnist, zadachi ta etapy upravlinnia finansovym stanom pidpriumstva. Modern Economics. № 25. pp. 92-97. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V25\(2021\)-14](https://doi.org/10.31521/modecon.V25(2021)-14)
8. Nepochatenko, O. O., & Melnychuk, N. Yu. (2013). Finansy pidpriumstv [Finance of enterprise]. Kyiv. Ukrainian. 504 p.

9. Prysiashna, L. (2022). Derzhava nadavatyme pilhovi kredyty biznesu, yakyi cherez viinu vtratyv svoi vyrobnychi potuzhnosti. [The state will provide preferential loans to businesses that have lost their production facilities due to the war]. Available at: https://biz.ligazakon.net/news/214681_derzhava-nadavatime-plgov-krediti-bznesu-yakiycherez-vynu-vtrativ-svo-virobnich-potuzhnost
10. Slutskiy, B. U. (2022). Minfini rozpovily, shcho vidbuvaetsia z kredytuvanniam biznesu pid chas viiny. [The Ministry of Finance told what happens to business lending during the war]. Unian – vebsait - Unian - website. [Online]. Available at: <https://www.unian.ua/war/v-rossii-nachali-soobshchat-o-pervykh-pogibshih-v-ukraine-iz-chisla-nedavnomobilizovanykh-12007674.html>
11. Soroka, Y. Y. (2015). Zarubizhnyi dosvid otsiniuvannia finansovoho stanu pidpriemstv v suchasnykh umovakh hospodariuvannia. [Foreign experience in assessing the financial condition of enterprises in modern economic conditions]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. - Scientific Bulletin of Uzhhorod University, Vol. 2. pp. 363-367. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuec_2015_2_63
12. Stashchuk, O., & Zhihar, N. (2022). Formuvannia ta vykorystannia prybutku subiektiv hospodariuvannia v umovakh voiennoho stanu. [Formation and use of profit of economic entities under martial law]. Ekonomichnyi chasopys VNU imeni Lesi Ukrainky - Economic Journal of Lesya Ukrainka VNU, № 3 (31), pp. 12-17. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-03-12-17> [in Ukrainian].
13. Chepka, V., & Sviderska, I., & Havrylenko, Yu. (2020). Finansovyi stan pidpriemstva: teoretychni osnovy. [Financial condition of the enterprise: theoretical foundations]. Investytsii: praktyka ta dosvid - Investments: practice and experience, № 19-20. pp. 96-102. [in Ukrainian].
14. Iatsukh, O. O., & Zakharova, N. Yu. (2018)/ Finansovyi stan pidpriemstva ta metodyka yoho otsinky. [The financial condition of the enterprise and the methodology of its evaluation]. Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriya: Ekonomika i upravlinnia - Scientific notes of TNU named after V. I. Vernadsky. Series: Economics and management, № 3. pp. 173-180. [in Ukrainian].

FEATURES OF THE ANALYSIS OF THE FINANCIAL CONDITION OF ENTERPRISES IN CONDITIONS OF MARTIAL LAW

NIKOLCHUK Yuliia, LOPATOVSKA Oksana
Khmelnyskyi Cooperative Trade and Economic Institute

The article is devoted to determining the features of the analysis of the financial condition of enterprises operating in wartime. The relevance of the study is due to the wartime circumstances that caused a financial crisis for all business structures in Ukraine. With the help of financial analysis, analysts have the opportunity to improve the financial condition of the enterprise not only for the purpose of survival, but also for the purpose of development in wartime.

Russia's full-scale aggression against Ukraine caused the loss of markets for products, goods, works, services, a decrease in domestic demand due to a huge number of forced migrants and displaced persons, an outflow of specialists, disruption of logistics and supply chains, the destruction of premises (production and warehouse), equipment, vehicles, etc. Despite this, about 70% of domestic enterprises continued to operate in wartime, while hundreds of enterprises recorded the beginning of their work precisely during the times of large-scale Russian aggression.

The authors studied traditional methods of analyzing the financial condition as an important component in the process of enterprise management, their advantages and disadvantages. The main criteria used to characterize the financial condition are summarized. The indicators of property status, financial stability, liquidity, business activity, profitability, which are used to assess the financial condition of enterprises facing new challenges of today, are considered. The article reflects the peculiarities of the interpretation and compliance with the standards of indicators of financial stability, financial results, profitability in conditions of martial law.

The practical significance of the scientific research lies in the possibility of its use by enterprises of Ukraine that continue their activities in conditions of war.

Keywords: financial analysis, financial condition, property status, liquidity, financial stability, profitability, martial law.